

ZDRADZIECKI ATAK

17 września 1939 roku sowiecka agresja na Polskę

W tym roku mija 80. rocznica sowieckiej agresji na Polskę. 17 września 1939 roku, zgodnie z tajnym protokołem Paktu Ribbentrop-Mołotow, Armia Czerwona przekroczyła granice naszego kraju, a Związek Radziecki złamał tym samym pakt o nieagresji z Polską, który miał obowiązywać do końca 1945 roku.

Rosjanie zaatakowali nasz kraj o godzinie 6.00 nad ranem. Uderzyli na tyły polskich wojsk walczących z Niemcami. Dwie godziny wcześniej Ludowy Komisariat Spraw Zagranicznych ZSRR przekazał polskiemu ambasadorowi notę, w której zamieszczono niezgodne z prawdą oświadczenie o rozpadzie państwa polskiego, ucieczce rządu polskiego i konieczności ochrony ludności na wschodnich terenach.

Część historyków uważa radziecką agresję za IV rozbiór Polski, a zdecydowana większość - za agresję wojskową w cieniu agresji hitlerowskich Niemiec i podjętą, tak jak niemiecka, bez wypowiedzenia wojny. Historycy są zgodni, że dla Stalina i jego współpracowników była to również osobista zemsta za klęskę najazdu na Polskę w 1920 roku. Od momentu uderzenia na Polskę Armia Czerwona dokonała wielu zbrodni wojennych, mordując jeńców i masakrując ludność cywilną. Propaganda sowiecka określała atak jako "wyprawę wyzwoleniczą" w obronie "ludności zachodniej Ukrainy i zachodniej Białorusi".

W wyniku agresji do niewoli trafiło kilkadziesiąt tysięcy polskich oficerów, którzy zostali wywiezieni do obozów w Kozielsku, Ostaszkowie i Starobielsku. Na mocy dekretu Stalina z marca 1940 roku zostali rozstrzelani przez NKWD, a ich ciała pochowano w masowych grobach w Katyniu, Miednoje i Charkowie. Po napaści ZSRR na Polskę nastąpiły masowe wywózki na Syberię, które objęły, według różnych szacunków, od 550 tysięcy do blisko półtora miliona Polaków.

17 września ponad połowa terytorium Polski była jeszcze wolna, rząd był w kraju, trwała bitwa nad Bzurą, broniły się także Warszawa i Modlin, Gdynia i Hel. Toczyły się walki na Podlasiu i Lubelszczyźnie. Rząd Rzeczypospolitej przekroczył granicę rumuńską dopiero po radzieckiej agresji. Z najeźdźcą walczyło 25 batalionów Korpusu Obrony Pogranicza. Polskie ugrupowania stoczyły ponad 40 potyczek i dwie większe bitwy. Do cięższych starć doszło pod Wilnem, Grodnem i Białymstokiem. ZSRR zajął część terytorium państwa polskiego o powierzchni ponad 200 tysięcy kilometrów kwadratowych, zamieszkałe przez 13 milionów ludności.

Umacnianiu władzy radzieckiej towarzyszyła propaganda, podsycająca konflikty narodowościowe. Dekret Rady Najwyższej ZSRR z 29 listopada 1939 roku nakazywał traktować mieszkańców zagarniętych terytoriów jako obywateli radzieckich. Deportacje objęły, według różnych źródeł, od kilkuset do półtora miliona obywateli polskich. Gdy w trzecim tygodniu wojny Polacy czekali na interwencję sojuszników na froncie zachodnim, 12 września, Najwyższa Rada Sojusznicza zebrana w Abbeville oceniła, że Polska przegrała kampanię i ofensywę należy odłożyć do czasu wzmocnienia własnych środków militarnych.

Pakt Ribbentrop-Mołotow, na podstawie którego uzgodniono podział stref wpływów w Europie Środkowej, został podpisany przez Niemcy i ZSRR 23 sierpnia 1939 roku. W ściśle tajnym protokole dodatkowym strony zgodziły się, że "granica sfer interesów Niemiec i Związku Radzieckiego będzie w przybliżeniu przebiegać na linii rzek Narwi, Wisły i Sanu". 28 września 1939 roku Trzecia Rzesza i ZSRR podpisały "Układ o przyjaźni i granicach", w którym dokonały nowego podziału polskich ziem. W zamian za Litwę Stalin odstąpił Hitlerowi tereny pomiędzy Wisłą a Bugiem. Sygnatariusze stwierdzili likwidację państwa polskiego i zobowiązali się do współpracy w zwalczaniu polskich dążeń niepodległościowych.

Na podstawie materiałów archiwalnych opracował: I. Leszka